

The Time for *Kiddush Levanah* – and Is It a Time-Bound *Mitzvah*?

Rabbi Michael Taubes

1. שמות פרשת בא פרק יב

- (א) וַיֹּאמֶר יְקֹנֵן אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:
(ב) הַחֲדֵשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה:

2. רש"י שמות פרשת בא פרק יב

(ב) החדש הזה - הראהו לבנה בחידושה ואמר לו כשהירח מתחדש יהיה לך ראש חודש...
הזה - נתקשה משה על מולד הלבנה באיזו שיעור תראה ותהיה ראויה לקדש, והראה לו באצבע את הלבנה ברכיע, ואמר לו כזה ראה וקדש...

3. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף כט עמוד א

תנא דבי רבי ישמעאל: שלשה דברים היו קשין לו למשה, עד שהראה לו הקב"ה באצבעו, ואלו הן: מנורה, וראש חדש, ושרצים. מנורה, דכתיב: וזה מעשה המנורה; ראש חודש, דכתיב: החדש הזה לכם ראש חדשים; שרצים, דכתיב: וזה לכם הטמא; ויש אומרים: אף הלכות שחיטה, שנאמר: וזה אשר תעשה על המזבח.

4. רש"י מסכת מנחות דף כט עמוד א

ראש חדש - בשעת מולד לבנה אינה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת כדאמרין בראש השנה (דף כ) כזה ראיתם אם כזה ראיתם.
שרצים - לא היה מכיר איזה טמא ואיזה טהור.
הלכות שחיטה - לא היה מבין מהיכן היא מוגרמת.
וזה אשר תעשה על המזבח - ועשייה תחילת זביחה [היא] וכתוב וזה אלמא הראהו באצבע.

5. מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה א

החדש הזה לכם וגומר. רבי ישמעאל אמר משה הראה את החדש לישראל ואמר להם כזה היו /יהיו/ רואין וקובעין את החדש לדורות. רבי עקיבא אומר זה אחד משלשה דברים שנתקשה בהן משה והראהו המקום את כלן באצבע. כיוצא בדבר אתה אומר וזה לכם הטמא (ויקרא יא כט). כיו"ב וזה מעשה המנורה (במדבר ח ד) וי"א אף בשחיטה נתקשה משה שנאמר וזה אשר תעשה על המזבח (שמות כט לח)...

6. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ברכות פרק ט

הלכה ב
הרואה את הלבנה בחידושה אומר ברוך מחדש חדשים.

7. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף מב עמוד א

ואמר רבי אחא בר חנינא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: כל המברך על החדש בזמנו - כאילו מקבל פני שכינה, כתיב הכא: החדש הזה וכתוב התם זה אלי ואנוהו. תנא דבי רבי ישמעאל: אילמלא (לא) זכו ישראל אלא להקביל פני אביהן שבשמים כל חדש וחדש - דיים. אמר אביי: הלכך נימרינהו מעומד. מרימר ומר זוטרא מכתפי (אהדדי), ומברכי. אמר ליה רב אחא לרב אשי: במערבא מברכי ברוך מחדש חדשים, אמר ליה: האי - נשי דידן נמי מברכי. אלא כדרב יהודה. דאמר רב יהודה: ברוך [וכו'] אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ששים ושמחים לעשות רצון קונם פועלי אמת שפעולתן אמת וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהן עתידין להתחדש כמותה ולפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו ברוך אתה ה' מחדש חדשים.

8. רש"י מסכת סנהדרין דף מב עמוד א

דיין - אילו לא זכו למצוה אחרת אלא לזו שמקבלין פני שכינה פעם אחת בחדש כדאמרן בגזירה שוה.
אמר אביי - הואיל ומקבל פני שכינה הוא - מעומד בעי לברוכי, מפני כבוד שכינה שהוא מקבל.
תפקידם - מצוה שצויתם להתנהג בהילוך תקופותיהם.
ששים ושמחים - כדכתיב (תהלים יט) ישיש כגבור.

פועלי אמת - הן שאינם משנים את סדרם.
וללבנה אמר - הקדוש ברוך הוא, שתתחדש בכל חדש.
עטרת תפארת - היא זו לעמוסי בטן, סימן הוא להם שאף הם שמונים להם, עתידים להתחדש בגלותן כמותה ולפאר יוצרם.

9. שמות פרשת בשלה פרק טו

(ב) עֲזִי וְזִמְרַתָּה נִיְהִי לִי לִישׁוּעָה זֶה אֱלֹהֵי וְאַנְהוּ אֱלֹהֵי אֲבֵי נְאֻמְמִנְהוּ:

10. רש"י שמות פרשת בשלה פרק טו

(ב) זה אלי - בכבודו נגלה עליהם והיו מראין אותו באצבע, ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים:

11. רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף כא עמוד א

כאילו מקבל פני שכינה מפני שהקב"ה אע"פ שאינו נראה לעין נראה הוא על ידי גבורותיו ונפלאותיו כענין שנאמר אכן אתה אל מסתתר אלהי ישראל מושיע כלומר אף על פי שאתה מסתתר אתה הוא אלהי ישראל שעשית עמהם כמה נפלאות ואתה מושיע בכל עת ובכל שעה ועל ידי תשועתך רואים אותך בני אדם ואתה מתגלה להם ומכירי' אותך וג"כ בכאן ע"י מה שמחדש החדשים הוא מתגלה לבני אדם והוא כאלו מקבילין פניו. מפי מורי הרב נר"ו:

12. ישעיהו פרק מה

(טו) אֶכֶן אֶתָּה אֵל מְסֻתָּר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעַ:

13. לבוש אורח חיים סימן תכו

סעיף א

הרואה לבנה בחידושה יברך עליה, וברכה זו היא בלבנה יתר על מה שחייבין לברך על כל הכוכבים כשיגיעו לתחלת מזל טלה כדאיתא לעיל סימן רכ"ט [ס"ב]. וניתקנה מפני שרואים בה בתנועת הלבנה מעשה השם יתברך וגבורתו יותר מבכל הכוכבים, שאין תנועתם נראית כל כך לעין כל כמו תנועת הלבנה, שהכל רואים שהיא מתנועעת ומקפת כל הרקיע בכל חדש, והיא לנו קבלת השכינה בכל חדש שרואין בה גודל מעשיו, וגם יש בה סוד שרומזת לשכינה. הלכך יברך עליה מעומד

14. חידושי אגדות למהר"ל סנהדרין דף מא עמוד ב

כל המברך על החודש בזמנו וכו'. דע כי דבר זה מה שאמרו כל המברך על החודש בזמנו כאלו מקבל פני שכינה, הוא ענין עמוק מאוד. כי יש לדעת כי הירח בפרט הוא קרוב אלינו כאשר ידוע, כי הירח בגלגל התחתון. ומפני כך ימצא בירח מה שלא ימצא בשאר הכוכבים. שהוא מתמעט ומתחדש כמו בני אדם שמתמעטים ומתחדשים. וכמו שאמר אחר כך עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה, ושייך בירח קבלת פנים ביותר מכל הכוכבים. ומפני כי הירח מן העליונים ויש בו קבלת פנים, אמרו על זה כאלו היה מקבל פני שכינה...
...וכן הירח במה שהוא מן העליונים מנהיג הנמצאים התחתונים, בזה יש לירח התיחסות מה אל הש"י, וכאשר מקבל את פניו דהיינו בברכה על חדוש שלו אשר ברא הירח וחדש אותו, ודבר זה נחשב כאלו היה מקבל פני שכינה, ודבר זה עמוק מאוד... כי הירח בצד שהירח מן העליונים מנהיג את התחתונים. יש לו בדבר מה דמיון אל השכינה, וכן האדם שהוא בצלם השכינה כמו שאמרנו למעלה. ומצד הדמיון הזה מתאחד עם השכינה המשפיע הצורה הזאת, ולפיכך כאשר מקבל פנים זה מחדש אשר קבלתו מחדש הוא לעיקר הצורה נאמר על זה כאלו היה מקבל פני שכינה והדברים הם דברים ברורים.

15. ערוך השולחן אורח חיים סימן תכו

סעיף א

...הרי מבואר דקידוש הלבנה הוא ענין גדול ונורא קבלת פני השכינה ובודאי יש בזה סודות גדולות ונוראות כאשר האריכו חכמי הקבלה שענין מיעוט הירח וענין חטא אדם הראשון נוגעים זל"ז ולעתיד לבא כשיתוקן חטא אדם הראשון אז יתוקן גם מיעוט הירח ועל אותה העת נאמר והיה אור הלבנה כאור החמה:

סעיף ב

ובפשוטו הטעם מה שמברכין על הלבנה יותר מעל כל הכוכבים והיא קטנה כמעט מכל הכוכבים [זולת כוכב] מפני שהיא קרובה לארץ יותר מכל הכוכבים שאינה רחוקה מן הארץ רק בערך מ"ג אלף פרסה ובה נראית לנו בחוש גדולתו של הקב"ה בכל לילה ולילה מהילוכה המורגש

והקיפה את הארץ בכל חדש ולכן נקראת ירח כדכתיב עשה ירח למועדים מפני שמקפת הארץ בכל ירח ימים ומורגש חסרונה ומילואה וישראל המונים ללבנה נמשלו ללבנה כשם שהלבנה אין לה אור מעצמותה רק תאיר מאור השמש כמו כן ישראל אין להם שום אור זולת אורו של הקב"ה הזורח לנו באמצעות התורה הקדושה כמו שנאמר שמש ומגן ד' אלקים וכשם שהלבנה תחשך ותאיר כמו כן ישראל כמו שאנו אומרים בברכתה וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה וכשם שהלבנה אף בימי חסרונה שעל הארץ נראתה חשך מ"מ תאיר אל עבר פניה במרומים כידוע כמו כן ישראל ומכל אלו הטעמים קבלו ישראל מצוה זו בשמחה:

16. ביאור הלכה סימן תכו

סעיף ב

ומברך מעומד - בש"ס איתא תנא דבי ר' ישמעאל אלמלא לא זכו בני ישראל אלא להקביל פני אביהן שבשמים פ"א בחודש דים אמר אביי וכו'. והכונה במה שאמר להקביל היינו שע"י הלבנה ושאר צבא השמים ששומרים תמיד את תפקידם אנו רואין גדולתו של הקב"ה. ואנו מברכין פועל אמת על הקב"ה שהוא אלהים אמת שפעולתו אמת היינו שהפעולה עצמה היא ג"כ אמת שהיא קיימת לעולם כענין שנאמר ויעמידם לעד לעולם. וכלל הברכה להש"י לבדו ולזולתו ח"ו אין לברך ולהתפלל רק ע"י הלבנה נראה גבורותיו וזהו להקביל פני אביהם די [פמ"ג] ושמעתי מאחד דברי טעם במה שנהגו בכמה מקומות אחר קידוש לבנה לומר עלינו לשבח היינו שלא יטעו ח"ו במה שאנו יוצאין נגד הלבנה ושמחין נגדה שיש שום חשש רעיון שאנו נותנין כבוד ללבנה לכך אנו אומרין עלינו לשבח ומסיימין כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל וגו' אין עוד ומה שאנו יוצאין הוא רק כדי לראות גבורות של הקב"ה שהוא מאיר ברצונו לכל באי עולם...

17. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף מא עמוד ב

ואמר רבי אחא בר חנינא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: עד כמה מברכין על החדש - עד שתתמלא פגימתה. וכמה? אמר רב יעקב בר אידי אמר רב יהודה: עד שבעה, נהרדעי אמרי: עד ששה עשר.

18. רש"י מסכת סנהדרין דף מא עמוד ב

עד כמה מברכין - אם לא בירך היום - יברך למחר.

על החדש - על הלבנה בהתחדשה.

עד שתתמלא פגימתה - אבל בתר הכי לא שייך למימר מחדש חדשים - שהרי כבר נושנת היא.

19. רמב"ם הלכות ברכות פרק י

הלכה טז

...הרואה לבנה בחדושה מברך ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם ששים ושמחים לעשות רצון קוניהם פועלי אמת ופעולתם צדק וללבנה אמר שתתחדש עטרה תפארת לעמוסי בטן שהם עתידין להתחדש כמותה ולפאר ליוצרים על כבוד מלכותו ועל כל מה שברא ברוך אתה יי' מחדש החדשים.

הלכה יז

וצריך לברך ברכה זו מעומד, שכל המברך על החדש בזמנו כאילו הקביל פני השכינה, אם לא בירך עליה בליל הראשון מברך עליה עד ששה עשר יום בחדש עד שתמלא פגימתה.

20. ספר מצוות גדול עשין סימן כז

ברכות לבנה

...ואמרינן התם שצריך לברך ברכה זו מעומד שכל המברך על החדש בזמנו כאילו הקביל פני שכינה, ואם לא בירך בליל [ה]ראשון יכול לברך עד ששה עשר בחודש עד שתתמלא פגימתה...

21. בית הבחירה (מאירי) מסכת סנהדרין דף מב עמוד א

כל המברך על החדש בזמנו כאלו מקביל פני שכינה שהרי זה הערה והתבוננות לחדוש הבריאה ומתוך כך צריך שיברך מעומד והזכירו בכאן על מקצת חכמים שהיו קופצים ומברכין וכן נהגו רבים עכשיו לעשות שלש קפיצות דרך שמחה וחיבת מצוה ועד אימתי מברכין אם לא בירך בלילה ראשונה מברך בשניה וכן עד שתתמלא פגימתה ותעשה כנפה והוא עד ששה עשר יום בחדש אבל מכאן ואילך ישנה היא ואין ראוי לברך עליה בלשון מחדש חדשים...

22. מסכתות קטנות מסכת סופרים פרק כ

הלכה א

ואין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת, כשהוא מבושם, ובכלים נאים, ותולה עיניו כנגדה, ומיישר את רגליו, ומברך...

23. רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף כא עמוד א

נהרדעי אמרי עד ששה עשר דסבירא להו שתתמלא פגימתו רוצה לומר כל העיגול לגמרי ובכאן לא דברו בהתחלה אלא בסוף הזמן בלבד אבל במסכת סופרים (פ' כ') אמרו מברכים על הלבנה משתבשם ופירשו בו כמה פירושים יש אומרים עד מוצאי שבת שמברכין על הבשמים ואין זה מתקבל כלל דמה טעם הוא זה לתלות הדבר במוצאי שבת שהרי פעמים שיהיה ר"ח יום ראשון ולמה ימתין מלברך עד מוצ"ש ויש מפרשים שתבשם מלשון חופה ודומה לו עביד בוסמא לבריה כלומר עשה חופה לבנו ורוצה לומר משעה שתיעשה כמו חופה שהיא גדולה קצת ומאירה סביבותיה ונראה למורי הרב נר"ו שפי' משתמתק מלשון לבסומי קלא שר"ל נמתק הקול ה"נ ר"ל משעה שמתוק האור שלה ואדם נהנה ממנו שזהו אחר ב' ימים או ג' אבל ירח בן יומו מתוך קטנותו אין האור שלה מתוק שאין אדם נהנה ממנו:

24. בית הבחירה (מאירי) מסכת סנהדרין דף מב עמוד א

כל המברך על החדש בזמנו כאלו מקביל פני שכינה - ... ויש שנהגו שלא לברך עד מוצאי שבת הראשון לחדושה והוציאו דבר זה ממה שאמרו בתלמוד המערב אין מברכין על הלבנה עד שתבשם ופירשו בה עד שיברכו על הבשמים ואיני יודע טעם בדבר ומ"מ יש מי שמפרש עד שתבשם כענין עבד בושמא להלולא והוא עיגול האפריון של חתנים העשוי כמין יתר ובא כענין מה שאמרו כאן עד שבעה שתעשה כיתר ואין הלכה כן אלא עד שתעשה כנפה כמו שביארנו ומ"מ במסכת סופרים שנויה בהדיא כדעה ראשון והוא שאמרו שם פרק עשרים אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם וכליו נאים ותולה עיניו כנגדו ומיישר את רגליו ומברך אשר במאמרו וכו' וחותרם בא"י מקדש ישראל ומחדש חדשים...

25. ספר אבודרהם ברכת הראייה השבת וההודאה

... ואמרינן בירושלמי (מס' סופרים פ"כ) אין מברכין על הירח עד שיתבשם י"מ עד מוצאי שבת שיברך על הבשמים. ויש מפרשים עד שיהיה האור שלו מתוק ואדם נהנה ממנו וזה לאחר שנים או ג' ימים דירח בן יומו אין אדם נהנה מאורו. וזהו הנכון...

26. בית יוסף אורח חיים סימן תכו

ד והר"י גיקטיליא"א. בעל שערי אורה כתב בתשובה שע"פ הקבלה אין לברך על חידוש הלבנה עד שיעברו עליה ז' ימים:

27. ב"ח אורח חיים סימן תכו

א"ר יוחנן וכו'. - ... וכתב בית יוסף בסוף סימן זה ע"ש ה"ר יוסף גיקטיליא דעל פי הקבלה אין לברך עד שיעברו ז' ימים עליה וכן כתב בשולחן ערוך (ס"ד) ואפשר דמשמע ליה הכי מדאמר רבי יוחנן לשם כל המברך על החודש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה כתיב (שמות י"ב ב') החודש הזה לכם וכתוב התם (שמות ט"ו ב') זה אלי ואנוהו דמדאמר בזמנו דלא איצטריך דהא פשיטא הוא דאין לברך לאחר שעבר זמנו בעל כרחך דהכי קאמר דצריך להמתין על עיקר זמנו לאחר שתקבל אורה משבעה ימי הבנין דבאותה שעה הוי ליה כאילו מקבל פני שכינה שיאמר עליו זה אלי ואנוהו. מיהו איכא לתמוה דהלא מדקאמר תלמודא עד כמה מברכין על החודש עד שתתמלא פגימתה וא"ר יהודה עד שבעה ופירש רש"י אם לא בירך היום יברך למחר עד ז' אלמא דלכתחלה מברך עליה קודם שעברו עליה ז' ימים ונהרדעי לא פליגי עליה בהא אלא מוסיפין לברך עוד עד י"ו ותו קשה דהרי ה"ר יונה כתב על הך דמסכת סופרים דאין מברכין על הלבנה עד שתבשם פירוש עד שתמתק אורה שאדם נהנה מאור שלה דהיינו אחר ג' ימים ובית יוסף מביאו אלמא דמברכין עליה מיד אחר ג' ימים...

28. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש חודש סימן תכו

סעיף א

הרואה לבנה בחדושה מברך: אשר במאמרו ברא שחקים וכו'. הגה: ואין לקדש החדש אלא בלילה בעת שהלבנה זורחת ונהנין מאורה (אגור). סעיף ב

אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם ובגדי נאים. הגה: ודוקא אם ליל מוצאי שבת הוא קודם י' בחדש, אז ממתנין עד מוצ"ש. אבל אם הוא אח"כ, אין ממתנין עד מוצאי שבת שמא יהיו ב' לילות או ג' או ד' עננים ולא יראו הלבנה ויעבור הזמן...

סעיף ג

עד אימתי מברכין עליה, עד י"ו מיום המולד, ולא י"ו בכלל. (ואין לקדש אלא עד חצי כ"ט י"ב תשצ"ג מן המולד), (תשובת מהרי"ל).

סעיף ד

אין מברכין עליה עד שיעברו שבעת ימים עליה...

29. לבוש אורח חיים סימן תכו

סעיף ג

ואין מברכין עליה עד שיתבשם אורה ויוכלו ליהנות מאורה, שאין הברכה אלא על אורה, והוא עד שיעברו עליה שבעה ימים מיום הולדה, ומהאי טעמא נמי אין מברכין עליה אלא בלילה שאורה מזוהר, אבל לא ביום דשרגא בטיהרא מאי מהני.

30. שו"ת הרמ"ע מפאנו סימן עח

... ואיכא דגרסי במסכת סופרים אין מברכין על הירח עד שתתבשם - ופירשו רבנן עד שלשה ימים, והלכתא בלא טעמא היא - ולדידן קרוב לשמוע מאי עד שתתבשם עד שבעה, לפי שפגימתה גנאי הוא לה ואז אינה נכרת כל כך, ועוד א"א לשבעה ימים בלא שבת...

31. מגן אברהם סימן תכו

ג' שבעת ימים. וז"ל הרמב"ם וסמ"ג ואם לא בירך ליל א' מברך עד יום י"ו וכ' רש"ל בביאורו מכאן משמע דא"צ להמתין ג' ימים כמ"ש בלקוטי ספרים עכ"ל, ובס' הקנה כ' ג"כ מצוה מן המובחר לקדשה ביום ראשון אבל בהגמ"י כתוב ג"כ להמתין ז' ימים וכ"כ בי"מ מאכ"ח ח"א סל"ט, ובלבוש כ' אם חל מ"ש קודם ז' ימים סומכין על רבינו יונה ומקדשין אחר ג' מפני שהוא מ"ש וגם מפני שהציבור מקובצין וברוב עם הדרת מלך, וכ"כ הב"ח שלא להחמיץ המצוה אבל אם מ"ש קודם ג' ימים אין מקדשין דיכולין להמתין עד מ"ש הבא כמ"ש ס"ב:

32. ט"ז אורח חיים סימן תכו

(ג) עד שיעברו ז' ימים. כ' מו"ח ז"ל וז"ל איכא לתמוה מדאמרי' בגמרא' עד כמה מברכין על החדש עד שתתמלא פגימתה ואר"י עד ז' נהרדעי אמרי עד י"ו ופרש"י עד ז' אם לא בירך היום יברך למחר עד ז' אלמא דלכתחל' מברך עליה קודם שעברו עליה ז' ימים ונהרדעי ל"פ בהא אלא מוסיפין עד י"ו ותו קשה דהא הר"ר יונה כ' על הך דמ"ש דאין מברכין על הלבנ' עד שתתבשם פי' עד שתתמלק אורה שאדם נהנה מאור שלה דהיינו אחר ג' ימים וכן קבלנו מרבתינו שכן נהגו כל הקדמוני' שלא להחמיץ את המצוה ולקדש אותה במ"ש אחר שעברו עליה ג' ימים עכ"ל. ובלבוש כתוב שאם חל מ"ש הראשון אפי' ה' ימים בחדש ורואין בו הלבנה שאורה רב ומתוק שיש לסמוך על ר"י ולברך עליה ולא ימתין עד אחר ז' לברך בחול ולא ימתין על מ"ש שיהיה יותר מי"א ימים וכן נ"ל למעשה ולאוי בימים תליא מלתא אלא מעת שנהנין מאורה בטוב ועכ"פ אחר שלשה ימים:

33. פרי מגדים אורח חיים משבצות זהב סימן תכו

(ג) עד. - ... ולכן מי שנוהג לקדש הלבנה אחר שלשה ימים מעת המולד אף בחול אין לגעור בו, וכן אני נוהג כי לפעמים טורח לקבץ עשרה ובא לידי שכחה ויום המעונן...

34. פרי חדש אורח חיים סימן תכו

סעיף ד

עד שיעברו שבעה ימים וכו'. כן כתב הב"י [סוף עמוד רפד] בשם (הרי"ף גיא') [הר"י גיקטיליא]. ותמהני דהא בגמרא בסוף פרק היו בודקין [סנהדרין מא, ב] אמרינן עד מתי מברכים אמר רב יהודה עד שבעה נהרדעי אמרי עד ששה עשר, אלמא דקודם שבעה מברכים, דהא מילתא דפשיטא דנהרדעי לא פליגי בתרתי אדרב יהודה אלא בהמשך זמן הברכה אבל בהתחלה מדברי יהודה נשמע לנהרדעי. וזה שנים שכתובה אצלי ראייה זו וכעת מצאתיה בספר ב"ח [עמוד רפג ד"ה וכתב] ושכן קבל מרבתי לקדש אחר שלשה ימים וכדברי הרב רבינו יונה [ברכות כא, א ד"ה נהרדעי] שהביא הב"י [שם ד"ה גרסינן], וכן כתוב בספר צידה לדרך [מאמר ד כלל ב פרק יב]. דאע"פ שמדברי הרמב"ם בפרק י' מהלכות ברכות [שם] שכתב אם לא בירך עליה בליל הראשון מברך עליה עד ששה עשר משמע לי דסבירא ליה דאפילו בלילה הראשון מברכים עליה, וכדמשמע מפשט לשון הש"ס [סנהדרין שם], מכל מקום יש לחוש לסברת הר"ר יונה וספר צידה לדרך ושלא לברך עליה עד אחר שלשה ימים, אבל קודם שבעה פשיטא דשפיר דמי וכן נהגנו אנו ורבתינו ודו"ק. (ומנהג העולם כדברי המחבר וכן כתב העשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"א סי' ט') [יט] ומהרמ"ע מפאנו בתשובה סימן עח).

35. מעשה רב הלכות ראש חודש

קנט קדוש לבנה אין מחמיצין המצוה עד שבעה אחר המולד או עד מוצאי שבת רק תיכף אחר שלשה ימים מהמולד מקדשין וכן מקדשין קודם ט"ב וקודם יה"כ:

36. שולחן ערוך הרב פסקי הסידור קידוש לבנה

קידוש לבנה

על פי הקבלה אין לקדש הלבנה עד אחר ז' ימים למולד. ויש לקדש הלבנה בבגדים חשובים ונאים...

37. מורה באצבע סימן ו

קפב. לא יברך ברכת הלבנה עד שיעברו ז' ימים שלמים מעת המולד:

38. משנה ברורה סימן תכו

(כ) עד שיעברו ז' - ורוב האחרונים פליגי ע"ז ולדידהו עכ"פ לאחר ג' ימים מעל"ע מעת המולד שנהנין כבר מאורה יש לברך עליה ואין להחמיץ המצוה אכן אם הג' לחודש הוא באחד מימי השבוע נכון להמתין עד מו"ש הבאה וכפי המבואר בס"ב בהג"ה וכמה אחרונים והגר"א מכללם מקילין אף באופן זה וסברי דאין כדאי להשהות המצוה בכל גווני וע"כ הנוהג כן בודאי יש לו על מי לסמוך ובפרט בימי החורף וגשם בודאי הזריז לקדש הרי זה משובח:

39. ערוך השולחן אורח חיים סימן תכו

סעיף יג

מאמתי מותר לקדש הלבנה הרמב"ם בפ"י מברכות דין י"ז כתב אם לא בירך עליה בליל הראשון מברך עליה עד וכו' שתתמלא בגימטה עכ"ל מבואר להדיא שגם ביום ראשון מהמולד יכול לברך וכ"כ רש"י בסנהדרין שם וז"ל אם לא בירך היום יברך למחר עד ז' וכו' עד ט"ז ע"ש ותלמידי רבינו יונה כתבו בספ"ד דברכות דביום ב' או ג' יכול לברך אבל ביום א' מחמת קטנותה אין האור מתוק ואין נהנין ממנה ויש שכתבו לאחר ג' ימים [ב"ח] ויש להתפלא על רבינו הב"י בסעיף ד' שכתב אין מברכין עליה עד שיעברו שבעת ימים עליה עכ"ל וכתב בספרו הגדול שכן כתב ר"י גיקאטליא ע"ש ותימא איך הניח דעת רבותינו ותפס דיעה יחידאה ואין דרכו בכך ועוד הקשו עליו דהא בגמ' יש מי שסובר דאחר ז' אין לקדש ואיך אפשר לומר שיהא אסור לקדש קודם [ב"ח וט"ז סק"ג] ולכן הסכימו גדולי האחרונים שאחר ג' ימים יכולין לברך בלי שום גמגום וכן נוהגים [והב"י יסד כאן דבריו ע"פ חכמי הקבלה ומפרשים בגמ' דלא פליגי ומ"ד עד ז' קאי על ההתחלה ומ"ד עד ט"ז קאי על סוף כלומר מז' עד ט"ז וגם עתה רבים נוהגין כן וטוב הוא במדינות אשר אין העננים מצויים אבל במדינותינו ובפרט בחדשי מרחשון וכסליו קשה לנהוג כן ודו"ק]:

40. שו"ת יחיה דעת חלק ב סימן כד

שאלה: האם רשאים לברך ברכת הלבנה לפני שיעברו עליה שבעה ימים מהמולד?

תשובה: ... יש לקדש הלבנה במוצאי שבת, כדי לזכות הרבים הטרודים במלאכתם בכל ששת ימי המעשה, וגם כדי שיברך עליה במוצאי שבת כשהוא מבושם, (כמבואר במסכת סופרים פרק כ, ובשולחן ערוך /או"ח/ סי' תכו ס"ב). וברוב עם הדרת מלך. ולכן אין להתחשב במה שיחסרו שעות מספר להשלמת שבעת ימים מעת לעת, כי הריוח גדול כפל כפלים מחסרון אותן שעות. ע"כ. וע"ע בספר שדי חמד (מערכת מ כלל קד אות ח סק"ב). ע"ש. וכן ראוי להורות בפרט בימי החורף ובעונת הגשמים. וגדולה מזו כתב הרמ"ע מפאנו באלפסי זוטא (ספ"ד דברכות) בזה"ל: ובימות הגשמים המקדים לברך מיום שלישי לא הפסיד. ע"ש. [ובמדינות שעננים מצויים מאד בימי החורף, ויש לחוש שאם ימתינו להשלמת שבעה ימים מהמולד, יפסידו ברכת הלבנה מכל וכל, יש להורות להם שיברכו ברכת הלבנה מיד לאחר שלשה ימים, כדברי התלמוד והפוסקים, ראשונים ואחרונים].

ויהי רצון שיקויים במהרה הפסוק: והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים.

41. משנה ברורה סימן תכו

(ב) אלא בלילה - לאפוקי ביה"ש שהלבנה נראית קצת ועדיין הוא יום:

42. שו"ת יביע אומר חלק ה - אורח חיים סימן לו

ב"ה. שבט תשכ"א לפ"ק. פעה"ק ירושלים ת"ו. לכבוד ידידנו היקר הרב הגאון חו"ב רב פעלים וכו' כמהר"ר אליהו שרים שליט"א. חבר הרבנות הראשית לתל - אביב - יפו.

אחרי עתרת החיים והשלום וכט"ס! בדבר שאלתו אם אפשר לברך ברכת הלבנה אחר עלות השחר, קודם הנץ החמה, בעוד שהיא מאירה וזורחת יפה ונהנה מאורה, א"ד אין זמנה אלא בלילה.

(ג)... והרמ"א בהגה (ר"ס תכו) כ' בזה"ל; ואין לקדש החודש אלא בלילה בעת שהלבנה זורחת ונהנין מאורה. אגור. ע"כ. ולכאורה י"ל שלא מיעטו הפוסקים ע"פ המדרש הנ"ל אלא כשבא לברך ברכת הלבנה מבעוד יום, וכדייקי מההיא דשרגא בטיהרא מאי מהני, אבל לברך אחר עלות השחר בעוד שהלבנה זורחת ונהנין מאורה שפיר דמי, ולא בעינן לילה בדוקא. וע' בס' מאורי אור (חלק באר שבע דקט"ז סע"ב), שכ', דהרמ"א לקמן סי' תקסב ס"א, לגבי השלמת תענית, כ', שצאת הכוכבים היינו כשהלבנה זורחת: בכח ומאירה על הארץ, ומדלא נקט הכי לגבי קידוש החודש, משמע דהכא סגי בזריחה קצת סמוך לחשיכה. ומסתברא הכי. ע"כ. וסיוע לדבריו מד' הרמב"ם וסמ"ג וס' הקנה שאפילו ביום ראשון אפשר לברך, אע"פ שבודאי אינו נהנה מאורה, וה"ה סמוך לחשכה, לאחר שקיעת החמה, ולא בעינן לילה ודאי. וכן הוכיח במישור מרן החיד"א בברכי יוסף (סי' תכו סק"ד), מד' הרמב"ם והסמ"ג הנ"ל, שא"צ ליהנות מהירח. ואף להחולקים יודו דסגי בראויה ליהנות, ולא בעינן שיאותו לאורה ממש, דהא אף בהבדלה ד' הרז"ה בעל המאור דלא בעינן שיאותו לאורו ממש, וכ"כ הארחות חיים בשם הרשב"א וכו'. וגם הרמ"א שכ': בעת שהלבנה זורחת ונהנין מאורה, אין כוונתו שיאותו ממש לאורה, אלא הכוונה שיהיה בזמן שאורה גדול שיוכלו ליהנות ממנו, שהרי מקור ד' הרמ"א מהאגור, ושם לא כ' אלא שתהיה זורחת. עכת"ד. ובספרו ניצוצי אורות על הזוה"ק ח"ב (דקפ"ה ע"א), העיר ג"כ ע"ד הזוה"ק דנקט: דיאותו לאורה, דבש"ס לא נזכר בזה שיאותו לאורה, ויש לפרש לא שיאותו לאורה ממש וכמש"כ בברכי יוסף. ע"כ. ועכ"פ שפיר בעינן שיהיה זמן שאפשר ליהנות מאורה. אבל לפני השקיעה א"א לברך, דשרגא בטיהרא מאי מהני...

43. מגן אברהם סימן תכו

נשים פטורות. דמ"ע שהז"ג הוא ואע"ג דהם מקיימות כל מ"ע כגון סוכה מ"מ מצוה זו אין מקיימים מפני שהם גרמו פגם הלבנה (של"ה) עמ"ש סס"ו רצ"ו ובסנהדרין פ"ה אמרי' על ברכת הלבנה הני נשי דידן נמי מברכי משמע קצת דמברכינן ואפשר דל"ד נשים אלא לישנא בעלמא נקט:

44. פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן תכו

נשים. עיין מג"א. רצ"ו, אות י"א, יע"ש. ומשמע אף בלא ברכה שם ומלכות אין להם לקדש הלבנה...

45. מחצית השקל אורח חיים סימן תכו

(הקדמה) נשים כו' עמ"ש ס"ס רצ"ו. שכתב לחלק דוקא מצוה שיש בה מעשה כגון ישיבת סוכה מקיימים הנשים וגם מברכות. משא"כ מצוה שאין בה מעשה כ"א ברכה כגון ברכת הלבנה אין הנשים מברכות:

46. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רצו

סעיף ה

נשים חייבות בהבדלה כשם שחייבות בקידוש, ויש מי שחולק. הגה: ע"כ לא יבדילו לעצמן רק ישמעו הבדלה מן האנשים.

47. מגן אברהם סימן רצו

יא לא יבדילו לעצמן. וב"ח כ' אפי' למ"ד שפטורות מ"מ יכולין להבדיל לעצמן כמו בשופר ולולב והמנהג שאפי' יש שם אנשים שיכולין לשמוע מפיהם מבדילין לעצמן עכ"ל ואפשר דדעת רמ"א במצוה שיש בה עשייה רשאי לעשות ולברך אבל בדבר שאין בה אלא הברכה כגון כאן אין רשאות ואפשר דמהאי טעמא לא נהגו לקדש הלבנה ועמ"ש סימן תכו"ו אבל ברא"ש פ"ק דקידושין משמע דכל ברכה שאין בה וצונו רשאים הנשים לומר ע"ש גבי הגדה ועס"י תקפ"ט ס"ו דאם כבר הבדילו האחרים אסור להבדיל לנשים ופשוט דרשאים לברך לעצמן על הבשמים ועל הכוס דברכת הנהנין הם והעיקר כדברי ב"ח:

48. משנה ברורה סימן תכו

(א) הרואה וכו' - ונשים פטורות מלקדש הלבנה דהוי מ"ע שהזמן גרמא ואף דכל מ"ע שהזמן גרמא נוהגות הנשים שמקיימות ומברכות עליהן מ"מ מצוה זו אין צריכין לקיימה משום דהם גרמו פגם הלבנה...

49. טורי אבן מסכת מגילה דף כ עמוד ב

ולוידוי מעשר. - ... וכ"ת אפי' למאי דפי' דמקרא ביכורים נוהג נמי בלילה אפי' תקשי ל"ל קרא לפטו' אשה ועבד מאשר נתת לי. הא מ"מ הל"ל מ"ע שהז"ג דנשי' פטורות. דהא תנן בפ"ק דביכורים מהחג ועד חנוכה מביא ואינו קורא. לק"מ דולטעמיק הא מן חנוכה ואילך אינו מבי' לגמרי. כדתנא' בספרי ומייתי לה בפ"ב דפסחים (דף ל"ו) מקרא דכתיב אשר תביא מארצך כל זמן שמצויין על פני ארצך שלא כלו לחיה מן השדה. ואמאי אשה ועבד מביאין הא הל"ל מ"ע שהז"ג. אלא מאי אית לך למימר דלא מיקרי מ"ע שהז"ג אלא מצוה שאינו נוהג בכל זמן מצד עצמו כמצו' שיש ימים מיוחדים למצותן. א"נ שאינו נוהג בלילות אלא בימים לחוד מגז"כ. אבל הא דמן חנוכה ואילך אינה זמן הבאה אינו מצד עצמן של הימים שגורמין שאינן בני הבאה. אלא דבר אחר גורם להם שאין מצויין על פני השדה ולא פוטרן הכתוב מן הבאה מצד עצמן של הימים אלא מפני דבר אחר. ואלו הי' מצויין עוד על פני השדה הי' הימים בני הבאה. וה"נ הא דמן החג אינו זמן קריי' אינו מצד עצמן של ימים. אלא ד"א גורם להן. דרזחמנא אמר ושמתח בכל הטוב דהיינו בזמן שמחה כדאמ' בפ"ג דפסחים וזה אינו אלא בזמן קצירה ולקיטה שאדם שמח במעשיו. ואילו היו זמן קצירה ולקיטה אחר החג נמי הי' הימים מצד עצמן בני קריי'. הילכך לאו מ"ע שהז"ג הוא.

50. משנה מסכת ביכורים פרק א

משנה ה

...האפוטרופוס והשליח והעבד והאשה וטומטום ואנדורגינוס מביאין ולא קורין שאינן יכולין לומר אשר נתת לי השם:

משנה ו

...מעצרת ועד החג מביא וקורא מן החג ועד חנוכה מביא ואינו קורא רבי יהודה בן בתירא אומר מביא וקורא:

51. שו"ת האלף לך שלמה חלק אורח חיים סימן קצג

במ"ש המג"א בס"י תכ"ו דנשים פטורות מקידוש הלבנה דהוי מ"ע שהז"ג = מצות עשה שהזמן גרמא = ובחידושי תמהתי עליהם דמ"ע שהז"ג לא הוי רק אם גוף המצוה שייך בכל יום בשנה ואין מניעת קיומה רק מכח הזמן בזה נחשב מ"ע שהז"ג אבל בלבנה אין המניעה מכח הזמן רק מכח גוף הלבנה שאינה מתחדש רק... /מחודש/ לחודש ול"ש לברך אחר שכבר הולכת וחוסרת והוי כאלו לא הי' לבנה מעולם וא"כ אין המניעה מכח הזמן ולכך ל"ש לומר דהוי מ"ע שהז"ג וראיתי שבוזה י"ל ע"נ מ"ש בסנהדרין פ' הי' בודקין וז"ל א"ל ר"א לר"א במערבא מחדש חדשים א"ל האי נשי דידן נמי מברכי אלא מה מברך כדר"י דאר"י אשר במאמרו ברא שחקים וזה אין לו הבנה מ"ש האי נשי דידן נמי מברכי וכי דרך נשים לו לדבר דרך קנתור והיתול ועיין במהרש"א שנדחק ולדרכנו א"ש דהחילוק הוי כך דברכת מחדש חדשים הוי שייכא רק על הלבנה לבד אבל בברכה אשר במאמרו וכו' וברוח פיו כל צבאם וכו' זה הוי ברכה כוללת על כל מעשה בראשית ואין לו ענין לקידוש הלבנה דוקא רק מה דנתקן זו ברכה עכשיו היינו ע"ד מ"ש הטו"ז בהל' שחיטה בברכת שחיטה וברכת אירוסין דהוי הודאה על איסור עריות רק דנתקן בזמן הנשואין עיי"ש א"כ ה"נ הך ברכה דאשר במאמרו וכו' שייכא תמיד על כל מעשה בראשית רק תקנוהו עכשיו בזמן חידוש לבנה ולכך א"ש דגוף ברכת הלבנה ברוך מחדש חדשים לא נחשב מ"ע שהז"ג כיון דזה שייך רק על לבנה בחידושה והוי מניעת הברכה מצד הלבנה שלא נתחדשה עד היום ולא מכח הזמן אבל ברכת אשר במאמרו וכו' שייך בכל יום ובכל שעה וא"כ כיון דשייך לברכה תמיד ואעפ"כ לא קבעוה רק בזמן חידוש לבנה שפיר נקרא ברכה זו מ"ע שהז"ג ולכך ראוי לפטור בזה הנשים. וז"ש עמ"ש לו דבמערבא מברכין מחדש חדשים א"ל ההוא נשי דידן מברכות כלומר דברכה זו לבדה שייכא אף בנשים דברכה זו... /לא הוי/ מעשהז"ג אלא כדר"י דמברך אשר במאמרו וכו'... /דברכה/ זו שייכא על כל מעשה בראשית ואעפ"כ לא נתקנה רק בזמן חידוש הלבנה לכך שפיר הוי מעשהז"ג וזה ל"ש לנשים רק לאנשים ואח"כ בינותי בישיע"ק הרגיש במקצת דברינו:

52. חכמת שלמה אורח חיים סימן תכו

סעיף א

הרואה לבנה בחדושה וכו'. נ"ב, עיין במג"א (סק"א) [ריש הסימן] שכתב דברכת הלבנה הוי מצות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות, וכתב כן בשם השל"ה הקדוש. ולדעתי זה הוא תמוה מאד ואין לו ענין כלל למצות עשה שהזמן גרמא, דכלל זה לא נאמר רק במצוה דגוף המצוה שייכא תמיד בכל ענין ובכל זמן, כגון במצה או סוכה ולולב וכדומה, דמצוה זו אפשר להתקיים בחשוון כמו בתשרי, ואייר כמו בניסן, ואף על פי כן אמרה התורה שבימים הללו חייב ומכאן ואילך פטור, מוכח דהוי מצות עשה שהזמן גרמא ולכך נשים פטורות. אבל בלבנה אטו הוה לה מניעה מכח הזמן, זה הוי המניעה מגוף המצוה שלא שייכא אז, דממה נפשך, אם כבר בירך פעם אחת על ראייתה לא שייך ברכה עוד שני פעמים כיון שכבר בירך פעם אחת. לו יהא דהוי פרי חדש אם בירך עליו בשעת ראייה או אכילה אינו צריך לברך אחר כך עוד, ומכל מקום כשמתחדש בשנה החדשה פרי חדש מברכין שנית, ואטו יחשב בזה זמן גרמא, זה ודאי אינו, דאין המניעה מכח הזמן. ואף אם לא ברכו עליו בחודש הזה מכל מקום לא שייך עוד ברכה, מכח דמתחלת להתקטן אחר כך, ואם כן הוי מניעת הברכה שאין כאן גוף הדבר לברך עליו, והוה המניעה מכח הדבר שאין כאן לברך עליו ולא מכח הזמן, דאטו בפירי דלא שכח רק בקיץ לא תהיה האשה מברכת על אכילתה או ראייתה

שהחיינו כיון דהוי זמן גרמא שבחורף ליתנהו להנך פירות, זה ודאי אינו. כך הלבנה בכל חדש כמו הפירי בכל שנה, ולכך כיון דאין מניעה זו מכח גוף הזמן, רק מכח הלבנה דבשעת חידוש מברכין ובשעת חסרונה אין מברכין, ואין המניעה זו מכח הזמן רק מגוף הלבנה, והוי ממש הלבנה חודש בחדשה כפירי של שנה ואין זה מצות עשה שהזמן גרמא. כן נראה לפענ"ד ברור, ורבנן לא דקו בהאי מלתא במחילה מכבודם הרמה, ודו"ק:

53. שו"ת הר צבי אורח חיים א סימן קיח

להרב יצחק נסים+ בענין ברכת האילנות.

ע"ד השאלה בדין ברכת הראיה על אילני דמלבלבי, אם מברכין דוקא ביומי דניסן או לאו דוקא חודש ניסן...

...ומדי דברי בזה נתעוררתי לחקור, למ"ד דיומי ניסן דוקא אי נשים איתנייהו בברכה זו. דלכאורה יש לומר דהוי מצות עשה שהזמן גרמא ופטירי...

...ומעתה ניהדר לדידן, דבברכת אילני דמלבלבי אין זה זמ"ג אף להסוברים דיומי ניסן דוקא ניהו, שהרי מצוינו מצות בכורים שאינה נוהגת אלא עד חנוכה ומ"מ תנן בפ"א דבכורים דנשים ועבדים חייבין, ומפרש בספר טו"א (מגילה דף כ ע"ב) דזמ"ג לא נקרא אלא שהפטור הוא מצד הזמן בעצמו, אבל הא דאינו מביא בכורים מחנוכה ואילך אינו מצד הזמן, אלא שדבר אחר גורם להם, שאינם מצוים ע"פ השדה עוד, עכ"ל. לפי"ז בברכת ראיה דידן כבר אמרנו לעיל, דמ"ד יומי ניסן דוקא אין הקפידא על שם חדש ניסן אלא לפי המקום, לא הוי מ"ע שהז"ג ונשים נמי איתנייהו בכלל ברכה זו...

54. ילקוט יוסף דינים לאשה ולבת הערות פרק יב - מהלכות ברכות הגומל ושהחיינו

(ט) נשים חייבות בברכת האילנות

על פי מה שכתב הטורי אבן (מגילה כ ב) דלא מקרי מצות עשה שהזמן גרמא אלא מצוה שאינה נוהגת בכל זמן מצד עצם המצוה, אבל בכורים שמחנוכה ואילך אינו זמן הבאה מפני שאינם מצוים על פני השדה, ואילו היו מצויים עוד על פני השדה היו הימים בני הבאת בכורים, לא חשיב מצות עשה שהזמן גרמא. ע"ש. והכי נמי לגבי ברכת האילנות דלא חשיב מצוה שהזמן גרמא, אחר שאין אילנות בזמן אחר. ודמי לברכת שהחיינו על פרי חדש שבא מזמן לזמן, ואף הנשים מברכות עליו שהחיינו. וכ"כ הגאון מהרצ"פ פראנק בהר צבי או"ח (סימן רכו). ועיין בפתח הדביר (סימן רכט סק"ד) שהביא בשם הרב נוהג כצאן יוסף בשם מר חמיו שהנשים חייבות לברך ברכת החמה. ושכן פסק בספר מאורי אור, (באר שבע, דף קיז ע"א). ע"ש. ומה שהביא בשם הרב נוהג כצאן יוסף, כן הוא שם (הלכות קדוש לבנה אות י' עמ' קמו), וכתב שם שהרצה הדברים לפני הגאון החכם צבי והסכים עמו. וכן מצאתי בספר ליקוטי סופר (דף לא ע"ד) בשם ספר "בוקר ירח", שברכת החמה אינה בגדר מצות עשה שהזמן גרמא, כיון שרק על פי מה שהטביע הקב"ה במעשה בראשית תשוב השמש למקום שהיתה בו בעת בריאתה מכ"ח לכ"ח שנה, ולכן ראוי אז לברך עליה וכו'. ע"כ. וע"ע חתן סופר (עמ' קי הערה ג) לגבי ספירת העומר לנשים. וע"ע בשו"ת יד יצחק חלק ב' (סימן סה), ובשו"ת אפרקסתא דעניא (ס"ס כב). (וכ"כ עוד הגרצ"פ פראנק בשו"ת הר צבי האו"ח סי' קיח). וגם בספר לשון חכמים (דף נז ע"א) כתב, שכן הסכים החכם צבי ע"ש. וכיוצא בזה כתב הגאון רבי שלמה קלוגר בשו"ת האלף לך שלמה (חאו"ח סימן קצג) בדין ברכת הלבנה. [וכ"כ מהרש"ק בחכמת שלמה סי' תכו. ע"ש]. וכ"כ כיו"ב בשו"ת מהרי"ל דיסקין (בקונטרס אחרון סי' כו). ע"ש. ופשוט שאפשר לברך ברכת האילנות גם "בלילה" לאור החשמל, כשמבחינן "באילני דמלבלבי". וכ"כ בשו"ת יין הטוב (סי' מה). ובשו"ת ציץ אליעזר חלק יב (סי' כ אות ו). וע"ש. והלום ראיתי בספר משנת רבי בנימין (בפ"ק דבכורים אות ו) שכתב להשיב על דברי הטורי אבן הנ"ל שאין חילוק בזה. ע"ש. ודו"ק. וראה בזה בחזון עובדיה ח"ב (עמוד ח').

55. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לג עמוד ב - לד עמוד א

כל מצות עשה שהזמן גרמא וכו'. ת"ר: איזוהי מצות עשה שהזמן גרמא? סוכה, ולולב, שופר, וציצית, ותפילין; ואיזוהי מצות עשה שלא הזמן גרמא? מזוזה, מעקה, אבידה, ושילוח הקן.

56. חידושי הרמב"ן מסכת קידושין דף לג עמוד ב

והוי יודע דהאי תנא הכי תני איזוהי מצות עשה שהזמן גרמא כגון סוכה ואיזוהי מצות עשה שלא הזמן גרמא כגון מזוזה, ותנא ושייר, במצות עשה שהזמן גרמא שייר תפילין דכתיב בהדיא דפטורות וא"נ סבר אין הזמן גרמא שייר ראיה, ובמצות עשה שאין הזמן גרמא שייר טובא מורא וכבוד בכורים וחלה כסוי הדם ראשית הגז מתנות ספירת העומר פריקה טעינה פדיון פטר חמור ורוב המצוות כן, אלא לא בא לפרש ולמנות את כולם שאלו בא לפרטן בפרט הוה ליה למיתני אלו הן מצות עשה וכו', מדקתני איזוהי ש"מ כגון קתני, וכן בירושלמי ברישא וסיפא, ויש מי שטעה בזה, ולכן כתבתי.

57. שו"ת דברי מלכיאל חלק ג סימן ה

מ"ש כת"ר לתמוה על הרמב"ן בחידושי לקדושי דף ל"ד שחשב ספירת העומר בין מ"ע שאין הז"ג. יפה תמה. ופשוט יש שם ט"ס ושייך שם מקודם גבי מ"ע שהז"ג ע"ש. ועו"ל שהיה כתוב שם מת"ע. והוא ר"ת מתנות עניים. ונעשה ט"ס וכתב סה"ע. והמדפיס חשב שהוא ר"ת ספירת העומר. ועו"ל שהיה כתוב סה"ע. והוא ר"ת סדר העבודה. והיינו שהנשים חייבות בקרבנות. והמדפיס טעה וחשב שהוא ר"ת ספירת העומר והדפיס כן. וידוע לבקיאים שט"ס כזה הוא מצוי...

58. רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ז

הלכה כב

מצות עשה לספור שבע שבתות תמימות מיום הבאת העומר שנאמר וספרתם לכם ממחרת השבת שבע שבתות, ומצוה למנות הימים עם השבועות שנאמר תספרו חמשים יום, ומתחילת היום מונין לפיכך מונה בלילה מליל ששה עשר בניסן.

הלכה כד

מצוה זו על כל איש מישראל ובכל מקום ובכל זמן, ונשים ועבדים פטורין ממנה.

59. כסף משנה הלכות תמידין ומוספין פרק ז

הלכה כד

...ומ"ש ונשים ועבדים פטורין ממנה. משום דמצות עשה שהזמן גרמא הוא:

60. ביאור על ספר המצוות לרס"ג (הרב פערלא) מבוא פרק יב

...ולענין ספירת העומר ומקרא ביכורים, הנה מקרא ביכורים להדיא מבואר במתניתין (פ"א דביכורים מ"ה) דנשים הן מכלל המביאין ולא קורין, משום שאין יכולין לומר אשר נתתה לי ה'. אמנם לענין ספירת העומר יש מקום עיון, דאע"פ שכן מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל שכתב (פ"ז מהלכות תמידין הכ"ד) דנשים ועבדים פטורין מספירת העומר, וכתבו בכ"מ והמבי"ט בק"ס שם דהיינו משום דהוה ליה מצות עשה שהזמן גרמא עיין שם, וכ"כ הרמב"ם ז"ל (ספר המצוות סוף מנין העשין) שאין הנשים חייבות בה עיין שם. אמנם ראיתי להרמב"ן ז"ל (בפרק קמא דקידושין לד ע"א) שכתב בפשיטות דספירת העומר הוה ליה מצות עשה שאין הזמן גרמא ונשים חייבות בה עיין שם. ובאמת לא ראיתי לאחד משאר ראשונים ז"ל שיכתוב דנשים פטורות ממצוה זו וזולת החינוך (מצוה שו), וגם הסמ"ג שדרכו להמשך אחר הרמב"ם ז"ל ומעתיק דבריו בלשונו, מכל מקום כאן השמיט דין זה במצות ספירה (עשין ר) עיין שם. ומלשון הבעל הלכות גדולות (הלכות עצרת) שכתב ז"ל ומיחייב אינש למימנא שבעה שבועות וכו' עיין שם. וכן בהלכות פסוקות לתלמידי רב יהודאי גאון ז"ל (סוף הלכות פסח) כתב וחייב אדם לספור. משמע דסבירא ליה שכל אדם בכלל חיוב זה, אחד זכרים ואחד נקבות. והר"ב מג"א (סי' תפט סק"א) הוצרך ללמד זכות על הנשים שנהגו במצוה זו משום דכבר שווייה עלייהו חובה עיין שם. ולפי מה שביארנו אין צורך לזה, דיותר נראה שסמכו עצמן על הסוברין דמעיקר דינא מיחייבי בהכי.

ואמנם ודאי הדבר תמוה טובא לכאורה אמאי לא תהא זו מצוה שהזמן גרמא, ולפום ריהטא אין לך מצוה שהזמן גרמא יותר מזו. אבל לאחר העיון נראה שיש שורש לזה על פי מאי דבלאו הכי יש לתמוה גם כן במה שחשב הרמב"ן ז"ל שם גם בכורים בין המצוות שאין הזמן גרמא עיין שם, והא לכאורה בכורים ודאי הוה ליה מצוה שהזמן גרמא, שאינה נוהגת אלא מן העצרת ועד החנוכה...

...ואמנם נראה כמו שכתב הר"ב ט"א (בפ"ב דמגילה כ ע"ב) דלא מיקרי מצות עשה שהזמן גרמא, אלא דוקא מצוה שמצד עצמה אינה נוהגת אלא בזמן ידוע, דגזירת הכתוב הוא שלא תהא נוהגת אלא באותו הזמן שקבעה לה תורה, אבל היכא דדבר אחר הוא שגורם לה שלא תתקיים אלא באותו הזמן, וכגון הבאת ביכורים, דמה שאין מביאין קודם עצרת היינו רק משום דשתי הלחם מעכבין עליהם, שאין מביאין למקדש מנחות וביכורים קודם לשתי הלחם דקריניהו קרא ביכורים, והן מתירין להביא מן החדש למקדש, וכל שכן קודם לעומר שאסורין משום חדש אפילו להדיוט, ואחר החנוכה שאין מביאין עוד היינו רק משום דכתיב אשר תביא מארצך, דמשמע כל זמן שמצויין בארצך, אבל מהחנוכה ואילך שוב אין הפירות מצויין בשדה, וכבר כלה לחיה מן השדה, וכדדרשינן בספרי (תבא פסקא רצו) עיין שם, אין זה בכלל מצות עשה שהזמן גרמא.

ומעתה לפי זה ממילא מבואר, דמצות עשה דספירת העומר נמי כיון דטעמא דזמן המצוה הוקבע באותו הזמן, היינו רק משום שתלויה בעומר כדכתיב מיום הביאכם את עומר התנופה וגו' וכתוב מהחל חרמש בקמה תחל לספור וגו', וא"כ לא הזמן מצד עצמו גורם שלא תתקיים המצוה בזמן אחר, אלא דבר אחר הוא שגורם לקביעות זמן זה, הילכך אין זו בכלל מצות עשה שהזמן גרמא, ואית לן למימר שהנשים חייבות בה. כן נראה מוכרח בכוננת הרמב"ן ז"ל, ולשיטתו אזיל דקחשיב גם הבאת ביכורים בכלל המצוות שאין הזמן גרמא, וכדמוכח ממתניתין דפ"א דביכורים...